

APPROVAL

NAAM: *Wendee Simone*

verleent aan de AdeKUS kosteloos de niet-exclusieve toestemming om haar/zijn afstudeerscriptie
binnen de institutional repository beschikbaar te stellen aan gebruikers binnen en buiten de
AdeKUS.

Paramaribo, *19 okt 2016*

Handtekening: *Wendee*

**ANTON DE KOM UNIVERSITEIT VAN SURINAME
FACULTEIT DER MAATSCHAPPIJWETENSCHAPPEN**

Studierichting Public Administration

DECENTRALISATIE IN SURINAME

HET DECENTRALISATIEPROCES IN HET DISTRICT SIPALIWINI

Thesis ter verkrijging van de graad van Bachelor of Science in de Public Administration

Weewee, Simone
Begeleider: drs. I. Groot- Apapoe
Paramaribo, Mei 2013

Voorwoord

Het decentralisatie programma in Suriname is onderwerp van vele studies geweest. Bij het bestuderen van dit onderwerp merkte ik dat ondanks de vele onderzoeken er heel weinig is geschreven over de rol van het traditioneel gezag binnen dit programma. Dit wekte meteen mijn interesse. Ik was erg benieuwd naar de participatie en bijdrage van dit traditioneel bestuur, dat nog steeds een belangrijke rol speelt in het leven van de binnenlandbewoners (Marrons en Inheemsen). Ik heb gekozen om onderzoek te doen naar decentralisatie in het district Sipaliwini, waar zowel overheidsbestuur als traditioneel bestuur naast elkaar opereren.

Het onderzoek verliep niet helemaal vlot. Niet iedereen was bereidt mee te werken aan het onderzoek. Ik heb deze respondenten vervangen door anderen die ondanks hun drukke werkzaamheden mij van de nodige informatie hebben voorzien.

Ik bedank ten eerste de Heer voor de kracht mij gegeven, mijn begeleider mevr. drs. I. Groot-Apapoe die mij vanaf het begin heeft bijgestaan ook tijdens de moeilijke perioden. Een woord van dank gaat ook uit naar allen die mij bij het verzamelen van informatie steeds weer hebben bijgestaan. Verder bedank ik ook mijn ouders, mijn zoon en een ieder die op welke wijze dan ook een bijdrage hebben geleverd aan het tot stand komen van mijn thesis.

Weewee Simone
Paramaribo, Mei 2013

Lijst van gebruikte afkortingen

ABS	Algemeen Bureau voor de Statistiek
BPP	Burger Participatie Plan
BIC	Bestuur Informatie Centrum
BPC	Burger Participatie Commissie
BBR	Beheer Bestuurs Ressorten
CLAD	Centrale Lands Accountants Dienst
DC	Districts Commissaris
DIP	Districts Implementatie Plan
DLGP-I	Decentralisation and Local Government strengthening Program-I
DLGP-II	Decentralisation and Local Government strengthening Program-II
DR	Districtsraad
GB	Gouvernementsblad
ICT	Informatie en Communicatie Technologie
IDB	Inter- American Development Bank
NGO	Niet- of Non- Gouvernementele Organisatie
RO	Ministerie van Regionale Ontwikkeling
RR	Ressotrsraad
SPS	Stichting Planbureau Suriname
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
WRO	Wet Regionale Organen

Inhoudsopgave	pag
Voorwoord	2
Lijst van gebruikte afkortingen	3
Inleiding	5
Hoofdstuk 1 New Public Management	8
1.1 Decentralisatie	10
1.1.1 Definities en effecten van decentralisatie	11
1.1.2 Soorten en typen van decentralisatie	12
1.1.3 Effecten van decentralisatie	13
1.1.4 Voor- en nadelen van decentralisatie	13
1.2 Traditioneel bestuur in het algemeen	14
1.3 Traditioneel bestuur en decentralisatie	15
Hoofdstuk 2 Decentralisatie in Suriname	16
2.1 Decentralization and Local Government Strengthening Program	17
2.1.1 Het district Sipaliwini	19
2.2 Het decentralisatieproces in het district Sipaliwini	22
2.2.1 Burgerparticipatie	22
Hoofdstuk 3 Traditioneel bestuur in Suriname	25
3.1 Marronsamenlevingen	26
3.2 Traditioneel bestuur en het decentralisatieprogramma	28
Hoofdstuk 4 Onderzoeksresultaten	29
Conclusie	
Aanbevelingen	
Literatuurlijst	
Bijlage 1: Vragenlijst respondenten	

Inleiding

Volgens Ribot (1998) hebben de jaren 1980 tot en met 2000 zich gekenmerkt door een enorme vloedgolf van decentralisatie binnen verschillende landen in Europa. Deze landen gingen ertoe over om meer verantwoordelijkheden en bevoegdheden aan lagere overheden te geven. De gedachte hierachter was om een betere afstemming te hebben op de regionale of plaatselijke behoefte, waardoor de lijnen tussen de uitvoering en de mensen waar het over gaat niet te ver uit elkaar zijn. Decentralisatie is het delegeren van formele macht naar lagere regionen van het lijngezag. (Mintzberg 1999, p.105)

De gedachte achter het decentraliseren had te maken met de neoklassieke opvattingen binnen de bestuurskunde in de 20ste eeuw. De term New Public Management (NPM) deed haar intrede. NPM grijpt terug op economische stromingen als het liberalisme en het utilitarisme en legt grote nadruk op de ordende en regulerende kracht van de markt. De overheid zou moeten terugtreden en meer overlaten aan de werking van de markt (Bovens, 't Hart en van Twist, 2007, p.74).

Volgens Mitrasing en Mitrasing (1992, p.55) is in 1908 een bescheiden begin gemaakt, met decentralisatie in Suriname. Er werd toen een ontwerp tot instelling van gemeenten als publiekrechtelijke lichamen bij de Koloniale Staten ingediend, maar verder dan dat kwam het niet. In 1945 werd weer een poging gedaan door een speciale decentralisatiecommissie in te stellen. Het ministerie van Districtsbestuur en Decentralisatie werd in het jaar 1970 gecreëerd. Dit ministerie heeft ongeveer tien jaar bestaan maar van decentralisatie was er toch geen sprake. Tenslotte werd het opgeheven. Burgerparticipatieplan Sipaliwini (2010, p.6) in 1998 is in samenwerking met de Inter-American Development Bank opnieuw een aanvang gemaakt met de uitvoering van het decentralisatieproces, het Decentralization and Local Government Strengthening Program-I (DLGP-I). Door diverse redenen werd dit project niet in dat jaar uitgevoerd. In het jaar 2002 ging het DLGP- I officieel van start met de uitvoering van het programma voor decentralisatie van lokaal bestuur en bevolkingsparticipatie. Uit een interview met mevr. Gilliad (7-03-2013) is gebleken dat het decentralisatieprogramma uniform is voor alle districten. Echter wordt bij het opstellen van het districtsimpliciteitsplan rekening gehouden met de plaatselijke omstandigheden van elk district. Daar er meer bestuursvormen in Suriname zijn, is het belangrijk na te gaan hoe het decentralisatieprogramma wordt uitgevoerd in districten die naast het overheidsbestuur ook traditionele vormen van bestuur kennen.

In deze thesis zal worden gekeken naar het verloop van het decentralisatieproces in het district Sipaliwini. Dit district is één van de districten waar er naast een lokaal overheidsbestuur ook traditionele bestuursstructuren aanwezig zijn.

De probleemstelling luidt als volgt: Welke rol speelt het traditioneel bestuur bij de uitvoering van het decentralisatieproces in het district Sipaliwini?

Methode van onderzoek

Tijdens dit onderzoek is er gebruik gemaakt van de literatuur over New Public Management (NPM), decentralisatie en het traditioneel bestuur. Er zijn ook documenten en rapporten bestudeerd over het decentralisatie programma in Suriname. Hiernaast zijn er interviews afgenomen van DLGP medewerkers, ambtenaren van het commissariaat van Sipaliwini en traditionele leiders.

Maatschappelijke relevantie

Het traditioneel bestuur wordt door velen nog steeds gezien als het instituut die verantwoordelijk is om het reilen en zeilen in de dorpen. Het is daarom van belang dat bij het implementeren van het decentralisatie programma nagegaan wordt hoe het traditioneel bestuur hierbij te betrekken. Het traditioneel bestuur dat in het district gevestigd is kan vanuit haar verantwoordelijkheid zaken die zijzelf niet kunnen realiseren doorgeleiden naar het lokaal overheidsbestuur. En het lokale overheidsbestuur zou gebruik kunnen maken van de structuren van het traditioneel bestuur om de gemeenschappen te informeren of te betrekken bij haar activiteiten.

Wetenschappelijke relevantie

Met dit onderzoek wordt informatie verschaft over de rol van het traditioneel bestuur binnen het in uitvoering zijnde decentralisatie programma. Dit onderzoek zal ertoe bijdragen dat inzichten worden verkregen over de bijdrage die het traditioneel bestuur kan leveren aan de uitvoering van het decentralisatie programma in Suriname.

Afbakening van het onderzoek

In dit onderzoek wordt slechts aandacht besteed aan de Saamaka Marron, één van de zes Marron stammen in Suriname. De zes Marron stammen zijn te onderscheiden in de Aucaners of N'dyuka's die wonen aan de Tapanahony, Boven- Commewijne en Cottica. Gevolgd door de Saramaccaners of Saamaka die wonen aan de Midden – en de Bovenloop van de Surinamerivier. De Matuwariers of Matawai zijn gevestigd aan de Boven – Saramacca. Aluku of Boni wonen in het Lawa gebied, terwijl de Kwiinti of Kofimaka hun woongebied hebben aan de Beneden – Saramacca gevolgd door de Paramaccaners of Pamaka die aan de Marowijne wonen.(www.saamakasoni.com/10-09-2012)

Indeling van de thesis

In hoofdstuk 1 wordt ingegaan op de theoretische achtergronden van dit onderzoek. Hierbij komen de begrippen New Public Management en decentralisatie aan de orde. Hoofdstuk 2 handelt over decentralisatie in Suriname. Hierbij wordt ingegaan op de ontwikkeling ten aanzien van decentralisatie in Suriname. Daarna wordt de uitvoering van het huidige decentralisatie programma besproken. In dit hoofdstuk wordt ook het decentralisatieproces van het district Sipaliwini besproken. Marronsamenlevingen en het traditioneel bestuur worden in hoofdstuk 3 besproken. Aan de orde komt ook hun betrokkenheid bij het decentralisatie programma. De onderzoeksresultaten worden in hoofdstuk 4 gepresenteerd vervolgens wordt de thesis met een conclusie afgesloten en worden aanbevelingen gedaan.

Hoofdstuk 1 New Public Management

Verschillende onderzoekers zoals Hood (1991), Gaebler en Osborne (1992) hebben zich in de achter ons liggende jaren gebogen over het functioneren van de overheid. Deze onderzoekers komen tot de conclusie dat het openbaar bestuur door haar omgeving wordt beïnvloed. (<http://www.arnokorsten.nl/downloads.html/5-2-2013>)

Volgens Bovens, 't Hart en van Twist (2007, p.258) heeft het management bij de overheid de afgelopen jaren een aantal ingrijpende wijzigingen ondergaan. Zoals de auteurs dat aangeven zijn deze veranderingen zo ingrijpend dat er gesproken kan worden van een nieuwe vorm van management in de publieke sector namelijk New Public Management (NPM) (2007, p.74, 258)

Volgens Bovens, 't Hart en van Twist (2007, p.74, 258) zijn mede onder invloed van de economische recessie en de zich helder aftekenende wijzigingen in de politiek-ideologische verhoudingen in de Westerse democratieën, neo – klassieke opvattingen populair geworden. Verder geven deze onderzoekers aan dat NPM terug grijpt op economische stromingen als het liberalisme en het utilitarisme en legt grote nadruk op de ordenende en regulerende kracht van de markt. De overheid zou verstrikt zijn geraakt in haar eigen (dys) functioneren. De organisatie van de overheid zou op de schop moeten met als intentie: (her) uitvinding van de overheid, op een manier dat de organisatie initiatief rijk maakt, zodat die ondernemend opereert en veel meer oog heeft voor de burger als klant. (Bovens, 't Hart en van Twist, 2007, p.74, 258). De grote invloed van deze opvattingen op ontwikkeling van de bestuurskunde blijkt onder meer uit de nadruk die in deze tijd komt te liggen op zaken als prestatiegerichtheid, deregulering, efficiencyverhoging, samenwerking met private partijen en ruimte geven aan de markt aldus de eerder genoemde auteurs. De overheid zou moeten terugtreden en meer overlaten aan de werking van de markt. Bovens, 't Hart en van Twist (2007) zijn van mening dat NPM een niet duidelijk te omlijnen benadering is dat echter gaat om een veelkleurige verzameling van modellen, inzichten en praktijken, die als gemeenschappelijk doel hebben organisaties binnen de overheid resultaatgerichter, meer ondernemend en meer kostenbewust te laten opereren. (Bovens, 't Hart en van Twist, 2007, p.74, 258). Volgens bovengenoemde auteurs laat NPM zich kenmerken door grote nadruk dat gelegd wordt op resultaatgerichtheid. Verder geven ze aan dat niet alleen het resultaat moet tellen maar ook de kosten die daar tegenover staan. Ze zijn van mening dat het openbaar bestuur vaak nog aan kennis en informatie ontbreekt over eigen werkprocessen en de kosten die daarmee gemoeid gaan.

In concepten van meer bedrijfsmatig werken bij overheden gaat het ondermeer om meer sturen op output en minder op input, het gebruik van productbegrotingen, meer initiatieven van ambtenaren en het bereiken van betere prestaties en meer doelmatigheid. NPM kan omschreven worden als het geheel van analyses, ideeën en aanbevolen werkwijzen van bestuurskundigen en andere wetenschappers over vernieuwing van de overheid in termen van een meer zakelijk en bedrijfsmatig werken, in casu met meer oog voor onder meer resultaatgericht, prestatiemeting, decentrale verantwoordelijkheden (contractmanagement) en een alternatieve inrichting door op afstand plaatsing van overheidsorganisaties, privatisering, en bevorderen van concurrentie en marktwerking.

(<http://www.arnokorsten.nl/downloads.html/5-2-2013>).

NPM is in de praktijk van het openbaar bestuur terug te vinden in het streven naar een meer bedrijfsmatige overheid opgenomen in het strategisch plan van een aantal overheden. Meer bedrijfsmatigheid wordt verknoopt met meer publiek ondernemerschap, met meer resultaatgerichtheid, met overlaten aan de markt wat beter daar kan plaatsvinden.

(<http://www.arnokorsten.nl/downloads.html/5-2-2013>)

Het NPM-denken is aangejaagd vanuit kritiek op de overheid en verkenningen van vernieuwingen van de overheid zoals die geboekstaafd zijn door Gaebler en Osborne (1992) in hun boek *'Reinventing government'*, waarin ook de volgende tien regels zijn ontwikkeld om de publieke sector te verbeteren.

1. Sturen in plaats van roeien. De overheid moet aangeven welke programma's of activiteiten gewenst zijn, maar het is niet altijd nodig dat een overheid die ook zelf uitvoert. De uitvoering kan aan anderen worden overgelaten.
2. Stimuleer betrokkenheid bij in plaats van dienstverlening aan burgers. Zorg voor actieve participatie van burgers bij de vormgeving van overheidsbeleid.
3. Tracht concurrentie bij dienstverlening door een overheid te stimuleren. Ga op weg naar een competitieve overheid.
4. De overheid moet duidelijk maken wat ze wil bereiken en hoe. Daarbij moet niet direct naar regelgeving gegrepen worden. Een overheid moet een missie formuleren. Daarmee straalt ze een visie uit. Die moet ze uitdragen.
5. Een resultaatgerichte overheid is nodig: stuur op effecten en niet op middelen.
6. Een overheid moet een klantgerichte overheid zijn: niet wat een overheid wil moet centraal staan maar wat burgers/ klanten wensen.
7. Stimuleer ondernemerschap bij de overheid. Dan worden ook opbrengsten gegenereert in plaats van het maken van kosten.

8. Een anticiperende overheid is gewenst. Probeer problemen te voorkomen in plaats van correctief op te treden.
9. Bevorder decentralisatie: stel de hiërarchie niet centraal maar stimuleer participatie en teamwork.
10. Een marktgeoriënteerde overheid: de markt kan een stimulans zijn voor veranderingen. (www.arnokorsten.nl/downloads.html/5-2-2013)

1.1 Decentralisatie

Volgens Ribot (1998) hebben de jaren 1980 tot en met 2000 zich gekenmerkt door een enorme vloedgolf van decentralisatie binnen verschillende landen in Europa. Deze landen gingen ertoe over om meer verantwoordelijkheden en bevoegdheden aan lagere overheden te geven. De gedachte hierachter was om een betere afstemming te hebben op de regionale of plaatselijke behoefte, waardoor de lijnen tussen de uitvoering en de mensen waar het over gaat niet te ver uit elkaar zijn. Één van de tien regels om de ontwikkeling van de publieke sector te verbeteren is het bevorderen van decentralisatie waarbij de hiërarchie niet centraal moet worden gesteld maar participatie en teamwork moeten worden gestimuleerd.

(<http://www.arnokorsten.nl/downloads.html/5-2-2013>)

Gaebler en Osborne (1992) geven aan dat vijftig jaar geleden gecentraliseerde instellingen onmisbaar waren. Informatietechnologie was primitief, de communicatie tussen verschillende locaties was traag, en de publieke beroepsbevolking was relatief ongeschoold. Er was genoeg tijd om informatie te laten stromen naar de commandostructuur en voor de besluiten om terug te lopen. Maar vandaag is informatie onmiddellijk, veel ambtenaren zijn goed opgeleid, en de voorwaarden veranderen met verblindende snelheid, schrijven deze auteurs. Volgens hen is er geen tijd om te wachten op informatie om omhoog te gaan naar de commandostructuur en de besluiten naar beneden te komen. (Gaebler en Osborne, 1992)

De voordelen van gedecentraliseerde instellingen zijn volgens Gaebler en Osborne (1992)

- Ten eerste, ze zijn veel flexibeler dan gecentraliseerde instellingen, omdat ze snel kunnen reageren op veranderende omstandigheden en behoeften van de klanten in dit geval de burgers van het district.
- Ten tweede, gedecentraliseerde instellingen zijn effectiever dan gecentraliseerde instellingen.
- Ten derde, gedecentraliseerde instellingen zijn veel innovatiever dan gecentraliseerde instellingen.

- Ten vierde, gedecentraliseerde instellingen genereren hogere moraal, meer betrokkenheid en een grotere productiviteit. (Gaebler en Osborne, 1992)

1.1.1 Definities en effecten van decentralisatie

De term decentralisatie kent verschillende definities:

Mintzberg (1999, p. 105) geeft drie betekenissen van de term decentralisatie

1. Verticale decentralisatie is het delegeren van formele macht naar lagere regionen van het lijn gezag.
2. Horizontale decentralisatie is de mate waarin niet-managers besluitvormingsprocessen beheersen.
3. De term decentralisatie wordt ook gebruikt voor de fysieke verdeling van diensten.

Mitrasing en Mitrasing (1992, p.57) geven de volgende definitie voor het begrip decentralisatie: de bestuursvorm waarbij de overheidstaak gedeeltelijk wordt uitgeoefend door de organen van lagere zelfstandige lichamen.

Het overdragen van meer verantwoordelijkheden en bevoegdheden naar lagere overheden. Concreet kan dit leiden tot overheveling van taken (en de daartoe benodigde middelen) van de centrale overheid naar lagere overheden. (<http://www.encyclo.nl/begrip/Decentralisatie/29-01-2013>).

De definitie van de Meij en van der Vlies (2000, p.210) voor decentralisatie luidt: het overlaten van bevoegdheden voor de regeling en bestuur aan openbare lichamen die deze zelfstandig uitoefenen.

Een andere definitie voor decentralisatie is het overdragen van meer verantwoordelijkheden en bevoegdheden naar lagere overheden. (Bardhan en Mookherjee, 2006)

Voor de verdere verhandeling van het begrip decentralisatie in deze thesis is gekozen voor de definitie van Bardhan en Mookherjee omdat deze definitie overeenkomt met de wijze waarop het decentralisatieprogramma in Suriname wordt uitgevoerd.

1.1.2 Soorten en typen van decentralisatie

Soorten decentralisatie

Volgens van der Sluis (2007, p.16,19) zijn er twee soorten van decentralisatie:

- Territoriale decentralisatie: hier gaat het meer om de bevoegdheden die de gedecentraliseerde gezagslichamen toegekend krijgen om regelend en besturend op te treden met betrekking tot alle belangen binnen een wettelijk vastgesteld deelgebied, van de staat.
- Functionele decentralisatie: bevoegdheden en taken zijn toegekend aan organen die niet tot de centrale overheid behoren. Zij bezitten regelgevende en bestuurlijke bevoegdheden ten aanzien van bepaalde zaken. Een voorbeeld hiervan zijn de waterschappen die belast zijn met de kwaliteits- en kwantiteitsbeheer van regionale wateren.

Typen decentralisatie

Clairs (2006, p.5) geeft aan dat decentralisatie verschillende typen kent te weten:

- Fiscale decentralisatie hetgeen inhoudt dat de lokale overheden verantwoordelijk worden gesteld voor het managen van hun eigen begroting, waaronder het genereren van hun eigen inkomsten.
- Politieke decentralisatie hierbij heeft de politiek als consequentie dat de tot dan toe benoemde lokale overheden zullen moeten worden gekozen door de lokale bevolking.
- Administratieve decentralisatie betekend dat verantwoordelijkheden voor het garanderen van gezondheidsvoorzieningen en onderwijs worden gegeven aan de overheid en dat de lokale overheden meer verantwoordelijk worden gesteld voor het garanderen van een fysieke- en sociale infrastructuur.

1.1.3 Effecten van decentralisatie

Volgens Linder en Lutz (2004, p.19) kan decentralisatie verschillende effecten hebben namelijk:

- Verhoogde ontvankelijkheid aan lokale eisen; de centrale overheid zou geen adequate oplossing hebben voor de lokale behoeften. Het is ook moeilijk om programma's aan specifieke vereisten te laten voldoen, omdat die van gebied tot gebied kunnen variëren.
- Verhoogde verantwoordingsplicht; decentralisatie laat burgers toe, om op de prestaties van lokale regering toezicht te houden.
- Verminderde corruptie; het systeem van controles zal beter werken op plaatselijk niveau en met decentralisatie kan worden verwacht dat machtsmisbruik verminderd zal worden.

Volgens Linder en Lutz (2004, p.19) kan met een gedecentraliseerde besluitvorming de lokale bevolking bewuster worden. Er kan een beter en efficiënter beheer van lokale middelen en opbrengst inzameling plaats vinden. Lokaal regeren kan ook meer bereidheid tonen om opbrengst inzameling te verhogen als zij kunnen bepalen hoe de opbrengsten gebruikt moeten worden.

1.1.4 Voor- en nadelen van decentralisatie

Volgens Mintzberg (1991) kent decentralisatie drie voordelen:

- Ten eerste, in grote organisaties kan één persoon in het centrum nooit alle beslissingen overzien. Decentralisatie verplaatst de beslissingsbevoegdheid dichterbij de plaats van impact.
- Ten tweede, kan de organisatie hierdoor sneller op nieuwe ontwikkelingen inspelen.
- Ten derde, maakt een bepaalde mate van autonomie mensen gemotiveerder.

Naast voordelen kent decentralisatie ook nadelen:

- Ten eerste, zullen er meer mensen nodig zijn om politieke functies te vervullen, hetgeen onvermijdelijk tot kwaliteitsverlies zal leiden.

- Ten tweede, het risico is aanwezig dat cliëntelisme de kop op zal steken. (http://www.leiden.pvda.nl/nieuws/nieuws_item/t/de_zinloosheid_van_decentralisatie/14-03-2013)
- Ten derde, kan men door decentralisatie het risico lopen zich te veel te beperken tot lokale problemen en korte termijn zaken. (<http://www.cram.nl/ieni/tan.htm/12-03-2013>)

1.2 Traditioneel bestuur in het algemeen

Het woord "traditioneel" verwijst naar historische wortels van leiderschap die de uitvoering van de macht legitimeert aldus Linder en Lutz (2004, p.12). Verder geven deze auteurs aan dat traditionele autoriteiten, de leiders van traditionele gemeenschappen en traditioneel leiderschap gedefinieerd kunnen worden als antropologisch, waaronder de politieke, sociaal-politieke en politiek-religieuze structuren geworteld zijn in de pre-koloniale periode, in plaats van in de creaties van de koloniale en post-koloniale staten. Ze zijn van mening dat door deze belangrijke overwegingen, traditionele leiders kunnen zijn koningen, aristocraten, hoofden van “*extended*” gezinnen en ambtsdragers in een gedecentraliseerde bestuursvorm, zolang hun leiderschap is geworteld in de pre-koloniale staten en andere politieke entiteiten. Linder en Lutz (2004, p.13) geven aan dat traditionele vormen van gezag afwijken van de moderne staat aan het feit dat leiderschap in moderne samenlevingen meestal verkozen ambtenaren zijn, terwijl een traditionele leider dit leiderschap meestal geërfd heeft of benoemd wordt. Traditionele leiders zijn niet onderworpen aan een verkiezingsproces, hoewel sommige zijn onderworpen aan verantwoordingsmechanismen. Moderne staten en de traditionele leiders hebben verschillende bronnen van legitimiteit. Binnen het traditioneel leiderschap is de legitimiteit geworteld in de geschiedenis en cultuur, vaak in combinatie met religieuze, goddelijke of heilige referenties. Legitimiteit van leiderschap in de moderne samenleving is gebaseerd op verkiezingen en ingebed in de grondwettelijke en wettelijke procedures en regels aldus Linder en Lutz (2004, p.13).

1.3 Traditioneel bestuur en decentralisatie

Één van de belangrijkste redenen om de traditionele structuren op te nemen in het lokaal bestuur is om deze te verbeteren. (Litz en Lunder, 2004, p.16). Volgens deze auteurs is dit vooral het geval in landen waar pogingen om te komen tot decentralisatie op lokaal niveau hebben gefaald. Een andere reden is dat veel beleidsvoornemens niet zijn uitgevoerd omdat de traditionele structuren werden uitgesloten, of omdat ze bepaald beleid niet accepteerden. De toenemende aandacht voor de traditionele autoriteiten is gekoppeld aan een toenemende belangstelling van internationale (donor) organen en de steun voor decentralisatie. Traditionele structuren overleefden de koloniale periode in veel gevallen en ze bleven een belangrijke rol, of zelfs het belangrijkste referentiepunt voor grote delen van de bevolking na de onafhankelijkheid. Traditionele autoriteiten zijn een maatschappelijke realiteit dat is de reden waarom ontwikkelingsinspanningen op lokaal niveau deze bestaande structuren moeten erkennen. Linder en Lutz (2004, p.30-31) zijn van mening dat er verschillende modellen van institutionele samenwerking is. Hoe de traditionele autoriteiten worden opgenomen in het lokaal bestuur is afhankelijk van de positie die traditionele autoriteiten innemen. Als deze autoriteiten uitgeput zijn of in minderheidspositie verkeren dan is de prikkel hen in het lokaal bestuur op te nemen vrij laag. De geloofwaardigheid van de traditionele autoriteiten is afhankelijk van hun rol tijdens de koloniale tijd. Toen de traditionele autoriteiten een geïntegreerd onderdeel van het koloniale bestuur werden, hebben zij hun legitimiteit ondermijnd. (Linder en Lutz, 2004, p.30-31). Dit is één van de redenen waarom veel van de regeringen in de jaren na de onafhankelijkheid het opnemen van traditionele diensten niet hebben ondersteund. Op dit moment heeft het staatsapparaat in veel landen de traditionele autoriteiten nog steeds niet erkend, en is ofwel onwetend of in strijd met de traditionele autoriteiten. Door de recente inspanningen van decentralisatie is de aandacht verlegd naar bestaande sociale en politieke structuren op lokaal niveau. Traditionele structuren zijn niet even belangrijk in alle regio's van ontwikkelingslanden. In landen waar de traditionele samenlevingen een minderheid vormen, is het gebruikelijk om te proberen die te elimineren of ze te laten integreren in de moderne structuren aldus de auteurs.

Hoofdstuk 2 Decentralisatie in Suriname

De bestuurlijke organisatie in Suriname is geregeld in de Grondwet van 1987 en in de Wet Regionale Organen (WRO). Deze organieke wet regelt de politiek-bestuurlijke structuur van de tien districten in Suriname en de inrichting en de bevoegdheden van de regionale organen. Elk district heeft een districtsraad en elk district is onderverdeeld in ressorten met lokaal gekozen ressortraden. In elk district is er bovendien een districtsbestuur ingesteld. (http://decentralisatie.org/index.php?option=com_content&view=article&id=17&Itemid=41/ 13-09-2012)

Zoals Ribot (1998) dat aangeeft hebben de jaren 1980 tot en met 2000 zich gekenmerkt door een enorme vloedgolf van decentralisatie binnen verschillende landen in met name Europa. Ook Suriname ontkwam niet aan deze vloedgolf van decentralisatie. Mitrasing en Mitrasing (1992, p.55) geven aan dat in het jaar 1908 een bescheiden aanvang werd gemaakt door een ontwerp bij de Koloniale Staten in te dienen. Volgens deze auteurs werd in 1945 wederom een poging gemaakt door een decentralisatie commissie in te stellen. Een derde poging werd, aldus de auteurs, ondernomen in 1970 door het creëren van een ministerie van Districtsbestuur en Decentralisatie. In 1998 werd in samenwerking met IDB opnieuw een aanvang gemaakt met de uitvoering van het decentralisatieproces. (Interview mevr. Gilliad, dd. 4-12-2012).

Het decentralisatie programma is in twee delen opgesplitst namelijk het Decentralization and Local Government Strengthening Program-I (DLGP-I) en het Decentralization and Local Government Strengthening Program-II (DLGP-II). Het voornaamste doel van het decentralisatie programma is om het lokaal bestuur in Suriname te versterken met een wettelijk raamwerk en de invoering van fiscaal en administratief levensvatbare overheidsinstututen in de districten. Dit is noodzakelijk voor een zelfstandig financieel en begrotingsbeheer. Meer in het bijzonder beoogt het programma nieuwe wetgeving in te voeren.

Deze wetgeving moet districtsautoriteiten in staat stellen om:

- Hun eigen inkomsten te genereren en een eigen begrotingsbeheer te voeren.
- Enkele afdelingen te versterken, die een sleutelpositie bij de centrale overheid innemen, in het bijzonder het ministerie van Regionale Ontwikkeling en het ministerie van Financiën.
- Pre-investeringsactiviteiten te ondernemen ter voorbereiding van het vervolg decentralisatieprogramma(DLGP-II).

(http://decentralisatie.org/index.php?option=com_content&view=article&id=17&Itemid=41/ 13-09-2012)

2.1 Decentralization and Local Government Strengthening Program

In het strategisch plan decentralisatie een uitgave van het DLGP-projectbureau is opgenomen dat op 25 maart 2003 de Interim-regeling Financiële Decentralisatie (S.B. 2003 no. 33) met algemene stemmen is goedgekeurd. Deze regeling vormt de wettelijke grondslag voor het sinds 27 november 2002 in uitvoering zijnde decentralisatie programma genaamd: *Decentralization and Local Government Strengthening Program*, kortweg het DLGP. In dit plan staat verder aangegeven de grondgedachte van decentralisatie, naast het bevorderen van de lokale democratie, de districten in Suriname ook een eigen wettelijk kader te geven, institutioneel te versterken om op die manier een zelfstandig begrotings- en financieelbeheer van het district te voeren.

DLGP-I

Het doel van het DLGP-I programma dat vanaf 2002 wordt uitgevoerd, is om de districten zodanig te versterken met onder meer wettelijke hervormingen, de aanstelling in elk district van een technocratische districtsadministrateur en de rehabilitatie van districtskantoren. Op deze manier kunnen de districten in staat worden gesteld om hun eigen inkomsten te genereren, een begroting op te stellen en een zelfstandig financieel beleid te voeren. (Van Maele, 2009, p.57-59). Partners bij het programma zijn de IDB, de Project Implementatie Unit, het Ministerie van Regionale Ontwikkeling, het Ministerie van Financiën, de Belastingdienst en de Centrale Lands Accountantsdienst (CLAD). De Surinaamse districtsraden, districtsbesturen en ressortraden zijn in dit programma ook partners.

Lokale en internationale experts worden aangezocht, evenals Niet Gouvernementele Organisaties (NGO's) om bij te dragen aan het welslagen van het decentralisatie programma in Suriname. (Van Maele, 2009, p.57-59). In het DLGP-I programma waren er vijf pilot districten opgenomen namelijk Commewijne, Marowijne, Nickerie, Para en Wanica. In deze districten is naast het stimuleren van hun financiële zelfstandigheid ook gewerkt aan het versterken van de bestuurlijke capaciteit van het lokaal bestuur. Nadat deze districten level-1 zijn gecertificeerd gaan zij verder om ook level- 2 gecertificeerd te worden. Inmiddels is gestart met ontwikkelingsactiviteiten middels uitvoering van hun eigen vier- of vijfjarenplan. Het vervolgprogramma moet het districtsapparaat versterken door bevolkingsparticipatie en gemeenschapsontwikkeling te bevorderen. (DLGP, 2003-2006, p 10). Na het DLGP-I, dat uiteindelijk vijf jaar heeft geduurd, is er in 2008 een start gemaakt met het DLGP-II.

DLGP-II

Dit onderzoek gaat over het DLGP-II programma, omdat het district Sipaliwini in het tweede deel van het decentralisatie programma is opgenomen. DLGP-II houdt zich onder anderen bezig met:

- Wetsvoorstellen om de oude tarieven in inkomstgenererende wetten t.b.v. de districtsfondsen aan te passen;
- Wetsvoorstellen bij de regering in te dienen m.b.t. de rol van het traditioneel bestuur in het decentralisatieproces;
- Ook om vanuit het projectbureau wetsvoorstellen naar de regering te sturen m.b.t. de oplossing van het grondenrechtenvraagstuk

Capaciteitsopbouw in de reeds gecertificeerde districten Commewijne, Marowijne, Nickerie, Para, Wanica en de overige districten Brokopondo, Coronie, Paramaribo, Saramacca en Sipaliwini dezelfde capaciteit te geven om:

- a) Eigen plannen en begrotingen samen met de burgers te maken,
 - b) Eigen inkomsten te genereren voor een zelfstandige begroting en financieel beheer,
 - c) Districtsverordeningen te maken voor een betere ordening van het district,
 - d) Zelfstandig projecten voor te bereiden, bestekklaar te maken, openbaar uit te besteden, de uitvoering te superviseren en de zorg van onderhoud t.l.v. de districtsbegroting over te nemen.
- Capital Investment Programma*. Het DLGP-II gaat door met de uitvoering van de projecten tot een bedrag van US\$ 9.000.000 uit het *Capital Investment Programma*. In deze gaat het om wegenbestratingsprojecten en ontwateringswerken in de achtergestelde gebieden.

Ook het moderniseren van vuilophaal en vuilverwerking en het moderniseren van de openbare markten te Albina, Domburg, Lelydorp, Moengo en Nieuw Nickerie vallen hier onder.

(http://decentralisatie.org/index.php?option=com_content&view=article&id=74:nieuwe-inzichten&catid=15:nieuws&Itemid=92/13-09-2012)

2.1.1 Het district Sipaliwini

In het rapport Structuuranalyse Districten 2003-2008 (2010) wordt aangegeven dat Sipaliwini ongeveer 80% (130.567 km²) van de totale oppervlakte van Suriname beslaat en is onderverdeeld in zeven administratieve ressorten. Geografisch zijn te onderscheiden de westelijke ressorten Coeroeni, Boven-Coppename, Boven-Saramacca en Kabalebo en de oostelijke ressorten Boven-Suriname, Paramacca en Tapanahony. Verder is in deze analyse aangegeven dat de woongemeenschappen bestaan uit in stamverband levende groepen. Deze groepen zijn de Marrons en de Inheemsen. De ontsluiting van het district is marginaal en vele gebieden zijn nog onaangetast. De sociale infrastructuur van Sipaliwini is over het algemeen onvoldoende ontwikkeld. Uit de censusresultaten van 2004 blijkt dat het district een totale bevolking van 34,136 personen heeft (Algemeen Bureau voor de Statistiek, ABS, 2004).

Economische infrastructuur

De economische activiteiten in dit district zijn o.a.: de goudsector, toerisme, landbouw en visserij en houtkap. (SPS, 2010). De gemeenschappen in dit district maken veelal gebruik van natuurproducten (brandhout en hout om huizen te bouwen en als dakbedekking). Het hout dient ook als grondstof voor onder meer zitbanken, tafels, boten en peddels mee te vervaardigen; uit vlees (veelal wild) wordt de nodige eiwitten gehaald en de vitaminen komen van vruchten die ze verzamelen uit het bos. Ook worden er medicinale planten gebruikt. Het gebruik maken van het bos is onderdeel van de cultuur van de aldaar wonende gemeenschappen. (SPS, 2010)

Het district Sipaliwini kent potenties maar ook knelpunten. De knelpunten zijn:

- Doordat dit district uitgestrekt is woont de bevolking verspreid, dit zorgt ervoor dat het beheer over de gebieden een grote uitdaging is.
- De controle en het gezag is dus minimaal. Een knelpunt dat een negatieve invloed heeft op het dagelijks leven, is het transport over de rivieren dat beperkt is in de droge tijd. Verder ontbreekt kader voor het vormen van voldoende ruggengraat bij de lokale ontwikkeling van projecten.

In dit rapport (SPS, 2010) worden als potentie voor dit district bosbouw en het ecotoerisme genoemd. Voor de ontwikkeling van toerisme moeten er randvoorwaarden worden geschapen. Deze zijn (Structuur Analyse districten (SPS, 2010) :

- Er moet regelgeving komen voor vuilverwerking;
- De goudindustrie moet geordend worden dit ter bescherming van het milieu;
- Voordat er vergunningen worden verstrekt om werkzaamheden, in de bos- of mijnbouw, uit te voeren moet er eerst een milieu-effectenstudie worden uitgevoerd;
- De tribale gemeenschappen dienen beschermd te worden;
- De veiligheid op airstrips moet verbeterd worden; vervolgens dient het onderwijs aangepast te worden aan het toerisme.

Bestuurlijke indeling

Zoals alle andere districten heeft Sipaliwini een regionaal betuur dat onderverdeeld is in (Interim-regeling Financiële Decentralisatie S.B. 2003 no. 33, p.7-12) :

- Bestuurlijke vertegenwoordigers (Districtsbestuur en Districtscommissaris)
- Wettelijke vertegenwoordigers (Districtsraad en Ressortsraad)

Het districtsbestuur

Elk district heeft een districtsbestuur (resolutie 19 april 1990). Het districtsbestuur dat voorgezeten wordt door een DC is het uitvoerend orgaan van het district. Zoals opgenomen in de Wet Regionale Organen (S.B. 1989, no. 44) moet het districtsbestuur bestaan uit een DC en één vertegenwoordiger van elke ministerie. Deze functionarissen moeten bij voorkeur hun vaste woonplaats binnen het respectieve district hebben.

Nu het decentralisatieproces in het district opgang is, is er ook een districtsadministrateur. Zoals opgenomen in het Staatsblad (1989, no. 44) is het districtsbestuur grondwettelijk belast met het dagelijks bestuur van het district. Het is onderworpen aan de controle van de districtsraad. Het bestuur wordt door de centrale overheid benoemd.

De districtscommissaris

De districtscommissaris is de voorzitter van de districtsraad. (Wet Regionale Ontwikkeling, WRO, paragraaf 1, artikel 3 lid 3). Deze geeft leiding aan de activiteiten van de districtsraad. Deze functionaris is de vertegenwoordiger van de regering in het district en is aan haar verantwoording verschuldigd. Één van de taken van de DC is om het district te besturen, te beheren en te ontwikkelen met de nadruk op participatie van de bevolking in het besluitvormingsproces. Tot het jaar 2010 zetelde de toenmalige DC van Sipaliwini in Paramaribo, hetgeen met zich meebracht dat mensen op en aan moesten reizen om zaken die te maken hadden met het commissariaat af te handelen. Momenteel zijn vijf DC 's benoemd, DC Jurel is benoemd voor het bestuurscentrum Apoera, het commissariaat van deze DC is gevestigd in een logeergebouw die volgens mevr. Gilliad (interview dd. 4 maart 2013) binnen een maand volledig is ingericht. DC Naana is benoemd voor het bestuurscentrum Atjoni, DC Malontie is benoemd voor het bestuurscentrum Stoelmanseiland, voor het bestuurscentrum Snesi kondre is DC Boejoekoe benoemd, terwijl DC Emanuel voor Boven Saramacca is benoemd. Deze DC 's met uitzondering van die van Apoera zijn nog niet op hun standplaats in de respectieve dorpen. (interview DC Naana en dhr. Merswien, 11 januari 2013)

De districts- en ressortsraad

Districten en ressorten worden door respectievelijk districts- en ressortsraden (DR en RR) vertegenwoordigd. Zoals opgenomen in de WRO (paragraaf 1, artikel 3 lid 1) is de districtsraad het hoogste politiek-bestuurlijk orgaan van het district. In lid 2 staat opgenomen dat de samenstelling van de districtsraad plaatsvindt na gehouden algemene, vrije en geheime verkiezingen in de ressorten van het betrokken district. Deze raad bestaat uit de DC, DR- en RR- leden. De DR-leden worden door de RR-leden gekozen. (WRO paragraaf 1, artikel 3 lid 1). In het decentralisatie stelsel heeft de districtraad de leidinggevende positie ten opzichte van de andere regionale organen. De districtsraad heeft ten opzichte van de ressortraad toezicht op het dagelijks bestuur en kan het districtsbestuur ter verantwoording roepen.

In de Grondwet van 1987 (artikel 168 lid 1) staat opgenomen dat “aan de gekozen vertegenwoordigers de ruimte geboden zal moeten worden om te participeren in het formuleren en het tot stand brengen van het nationaal en regionaal ontwikkelingsbeleid. De wettelijke vertegenwoordiger van een ressort is de ressortraad. Volgens de Grondwet van 1987 artikel 163 is de ressortraad het hoogste politiek – bestuurlijk orgaan van het ressort.

De RR-leden worden tijdens de algemene-, geheime- en vrije verkiezingen gekozen door bewoners van hun ressort. De RR- leden kiezen onderling een voorzitter uit. De ressortraad oefent de in de wet Regionale Organen (S.B. 1989, no. 44) aan hem opgedragen bevoegdheden uit, terwijl bij staatsbesluit of bij districtsverordening hem meerdere taken kunnen worden toevertrouwd.

2.2 Het decentralisatieproces in het district Sipaliwini

Het decentralisatieproces is opgedeeld in drie fasen. De eerste fase betreft de verstrekking van de districten in de administratievoering, de planning en begroting, en het financieel beheer. De certificatie hiervan geschiedt vanwege de Regering. In deze fase volgt de level 1 certificatieprocedure. De tweede fase betreft het voorbereiden van de districtsplannen, gereedmaken van alles dat te maken heeft met districtsinkomsten, en de versterking van de civieltechnische units. In deze fase volgt de level 2 certificatieprocedure en is meer technisch van aard en een aangelegenheid van het DLGP projectbureau. Hierna volgt het integreren van level 1 en level 2 voorzieningen. De derde fase betreft de uitvoering van proefprojecten. Het district Sipaliwini zit momenteel in level 2 van het decentralisatieproces.

2.2.1 Burgerparticipatie

Vanwege het karakter van dit onderzoek, namelijk de betrokkenheid van het traditioneelgezag bij het decentralisatieproces, zal ik het Burgerparticipatie beleid van DLGP toelichten. Burger participatie bekijk ik dus in de ruimste zin, dat niet overheidsactoren en in deze een belangrijke actor (het traditioneel bestuur) voor die samenleving betrokken is bij het proces. Zoals opgenomen in het Burger Participatie Plan (BPP, 2010) is het district Sipaliwini in het DLGP – II programma opgenomen. In dit district is men in 2008 gestart met dit programma. Het district is inmiddels level 1 gecertificeerd hetgeen inhoudt dat in het district de installatie van een District’s Financiën en Plannings Unit heeft plaats gehad.

De uitvoering van de hiervoor genoemde unit op het gebied van trainingen en technische assistentie is bevredigend geweest er is een districtsimplementatieplan beschreven. Level 2 certificering zal plaats vinden als in het district capaciteitsopbouw en het *Capital Investment Programma* succesvol zijn afgerond BPP (2010). In het BPP (2010, p.4) is opgenomen dat de Stichting Bureau voor de dienstverlening aan NGO's tussen 2008 en 2010 voorlichtings- en trainingsactiviteiten heeft uitgevoerd waaraan 61 burgers uit het district hebben deelgenomen. De activiteiten werden voornamelijk te Atjoni gehouden. In deze periode werden negen comités gevormd door de bewoners die nog moeten worden ingesteld door de Districtsraad. Hierna kunnen de rol en participatie van de burgers in het locale bestuur verder worden georganiseerd en uitgevoerd. Zoals in dit plan (BPP, p.3) opgenomen is het de bedoeling om de participatie van burgers in het district te bevorderen zodat zij kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van het district. Hierbij gaat het om advies en assistentie te verkrijgen bij de formulering en uitvoering van ontwikkelingsbeleid en -programma's. Overeenkomstig de visie en adviezen van de leidinggevenden van het Ministerie van Regionale Ontwikkeling en het Districtcommissariaat Sipaliwini is de uitvoering erop gericht om lokaal kader te kweken in het district om 'de kar te helpen trekken'. Kadertrainingen hebben ervoor gezorgd dat sleutelpersonen de nodige kennis en vaardigheden bezitten om het lokale bestuur te ondersteunen ter bevordering van een goede burgerparticipatie. (Burger Participatie Plan Sipaliwini, 2010, p.4)

Communicatie

In de Handleiding Burgerparticipatie en Communicatie voor Regionale Organen (2012, p.16) is opgenomen dat nergens nader in beleidsinstructies is bepaald hoe aan de wettelijke eis van het communicatieproces moet worden voldaan. Dit beleidsdocument is dan ook het enige document waarin dit is geregeld vanuit het concept van decentralisatie. Hier zijn de nieuw ingevoerde mechanismen beschreven, die de transparantie van bestuur en de verantwoordelijkheid van het Districtsbestuur naar de burgers toe moet bevorderen. Zoals in de Handleiding Burgerparticipatie en Communicatie voor de Regionale Organen (2012, p.16) staat opgenomen is in de WRO (artikel 50, lid 1b) het voorgeschreven communicatieproces en de daarbij vereiste nodige voorzieningen op het districtscommissariaat uitgewerkt voor het decentralisatieprogramma.

De uitwerking kan als volgt worden omschreven (2012, p.16-23): Informatie Technologie en Communicatie (ICT), bij de uitvoering hiervan dient uitgegaan te worden van de definitie van de OAS van e-government waarbij ICT gebruikt moet worden om de relatie met burgers, bedrijfsleven en tussen overheden te verbeteren.

Het BIC verschaft informatie over organen en diensten op verschillende niveaus van de overheid, dit maakt het makkelijker voor de burgers om op één plaats toegang te hebben tot de gewenste informatie. De Service Balie is in de ontvangsthal van het Commissariaat waar de burger terecht kan voor het maken van afspraken met andere diensten binnen de lokale en centrale overheid en alwaar informatie verkregen kan worden m.b.t zaken waar het commissariaat over gaat. Het instituut van de hoorzittingen is een methode van communicatie, inspraak en participatie van de burgers. Er zijn twee momenten waarvoor de wet hoorzittingen verplicht heeft voorgeschreven. Ten eerste dienen de Ressortsraden in de maand januari openbare vergaderingen te houden om de burgers te informeren over hetgeen in het afgelopen jaar is gerealiseerd, wat in het lopend nieuw jaar zal worden gerealiseerd en om de burgers te horen over het door de ressortraad voorbereid ressortplan. Ten tweede dient de Districtsraad een openbare vergadering te houden om de burgers te horen in de concept-districtsbegroting, alvorens deze definitief op te stellen en door te geleiden naar de Minister van RO. Het bestuur van het ressort heeft als doel breed maatschappelijke betrokkenheid van de private sector, het bouwen en versterken van partnerschap tussen de lokale overheid en de private sector, goede communicatie tussen bestuurders van diverse organisaties onderling in het algemeen en met de burgers en de lokale overheid in het bijzonder, inspraak van de georganiseerde burgers bij het oplossen van maatschappelijke vraagstukken. Het Buurtcomité wordt onder leiding van de RR door de bestuursdienst aangewezen voor het uitvoeren van projecten. De afdeling BBR is een nieuwe entiteit voortgekomen uit het decentralisatieproces. Deze afdeling heeft twee hoofdtaken, ten eerste het faciliteren van de participatie van de bevolking van het district en ondersteunen van de ressortraden bij het organiseren van hoorzittingen. Ten tweede het monitoren van de goede functionering en harmoniseren van alle bevolkingsparticipatie structuren van het district. De traditionele structuren hebben de rol van het traditioneel gezag, de taken, bevoegdheden en de onderlinge verhouding tussen het traditioneel gezag, de DC en de regionale organen niet geregeld. Dit betekent niet dat het districtsbestuur de burgers niet hoeven te betrekken bij de uitoefening van al de taken waar bevolkingsparticipatie verplicht is voorgeschreven.

Hoofdstuk 3 Marrons in Suriname

Buddingh (1995, p.9-20) geeft aan dat Suriname naast de nationale overheid ook traditionele besturen kent, die in het binnenland hun residentie hebben. Deze besturen van Inheemsen en Marrons bestaan al sinds de koloniale tijd. Inheemsen vroeger Indianen waren de eerste bewoners die de Europeanen aantroffen toen zij het land in Amerika ontdekten. Volgens de auteur werden deze Indianen tot slaven gemaakt echter stierven velen door het zware werk op de plantages. De koloniale machthebbers besloten toen om negers uit Afrika te halen, die als slaven op de plantages konden werken. Buddingh (1995, p.9-20) geeft aan dat een deel van deze slaven de plantages ontvluchtten, om aan het zware werk te ontkomen, en vestigden zich in de bossen ver van de plantages. Deze weggelopen slaven werden Marrons genoemd. Zoals de auteur dat aangeeft pleegden de Marrons aanvallen op de plantages om aan voedsel te komen en hielpen ook andere slaven te vluchten. De toenmalige machthebbers besloten de Marrons te bestrijden en verschillende militaire acties werden ondernomen, maar zonder succes. Pakosie (2005, p.1-2) geeft aan dat deze militaire expedities de staat heel veel geld kostten waardoor men besloot om vrede te sluiten met de Marrons. De eerste vrede werd met de N'dyka gesloten op 10 oktober 1760, vervolgens met de Saamaka op 19 september 1762, met de Matawai in 1767 en met de Aluku in 1860. Met de twee andere Marronstammen, de Paamaka en de Kwiinti is er geen vrede gesloten maar hun vrijheid werd wel erkend door de koloniale machthebbers. Op deze manier konden de Marrons hun samenleving in het binnenland ongestoord opbouwen met hun eigen bestuur, verwantschapssysteem en religie. De marronbesturen bestaan tot op heden in het binnenland van Suriname. (Pakosie, 2005, p. 1-2).

De verantwoordelijkheden en taken van de traditionele autoriteiten moeten niet onderschat worden. In het rapport *Support for the Sustainable Development of the Interior – collective rights* (SSDI, 2010, p. 7-8), worden de rollen van de traditionele leiders als volgt omschreven ze hebben:

1. Een politieke en bestuurlijke rol, met inbegrip van het onderhouden van relatie met de nationale overheid.
2. Een sociaal – culturele rol, het verzorgen van het welzijn van zijn gemeenschap, en het beschermen van de stam tegen negatieve invloeden van buitenaf. Daarnaast zijn gebruikelijke autoriteiten vaak de religieuze leiders van hun groep.
3. Ze hebben ook een juridische rol hetgeen betekend dat recht en justitie gehandhaafd moet blijven in hun gebied.

3.1 Marronsamenlevingen

Pakosie (2005, p.1) geeft aan dat in de loop van de Surinaamse geschiedenis er zes politiek onafhankelijke gemeenschappen zijn gevormd. Deze gemeenschappen kennen de matrilineaire ordening hetgeen betekent dat kinderen in de moederlijn worden gerekend. De erfopvolging van de traditionele gezagsdragers volgt ook deze lijn. Volgens Pakosie (2005, p.1) worden traditionele gezagsdrager voor het leven benoemd. Suriname telt zes marronstammen. Zoals eerder aangegeven hebben de Marrons hun eigen bestuur, verwantschapssystemen en religie verder kunnen opbouwen. Pakosie (2005)

Het bestuursressort Tapanahony telt ongeveer 49 N'dyuka (Aucaanse) dorpen. Pakosie (1996, p. 265-266) schrijft dat de Aucaanse dorpen geconcentreerd zijn aan de Boven-Marowijne, de Lawa en de Tapanahony. Boven-Suriname telt ongeveer 69 Saamaka (Saramaccaanse) dorpen en heeft het hoogste aantal inwoners van het district. Het bestuursressort Paramacca telt ca. 13 Paamaka (Paramaccaanse) dorpen die voornamelijk liggen aan de Beneden- Marowijnerivier. Het bestuursressort Boven-Coppename omvat twee dorpen die bewoond worden door Aluku. De dorpen in het bestuursressort Boven-Saramacca worden uitsluitend door Kwiinti bewoond. De dorpen met voorzieningen zijn meestal permanent bewoond en die zonder voorzieningen kunnen voor kortere of langere perioden onbewoond zijn, aldus Pakosie (1996, p. 265-266). Het bestuur van de marrongemeenschappen wordt gevormd door een college. Dit college bestaat uit één Granman (gaanman, groot-opperhoofd), een aantal kapiteins (kabiten, dorps-hoofd), een aantal basja's (basiya, assistent van het dorps-hoofd) en een raad van advies bestaande uit de dorpsoudsten. Volgens Pakosie (2005, p. 3-5) is de Granman de hoogste gezagsdrager. Hij is hoofd van de natie (Marron etnische groep). De functie van Granman is na de definitieve formatie van de gemeenschap ingesteld. Ondanks de Granman gezien kan worden als een leider die in andere opzichten gelijkwaardig is, heeft hij binnen de gemeenschap geen gelijken. De Granman is de grootste en machtigste persoon van de gemeenschap. Volgens de auteur staat de Granman binnen zijn gemeenschap onder diverse namen bekend zoals 'kondeemasaa' hetgeen staat voor de heerser van het land; de 'benpenimaunsu', de vertegenwoordiger van God in het land; de 'kusumanpa', de beschermer van het volk, en de 'odun akansangélé', de steunpilaar van de natie.

Verder geeft Pakosie (2005, p. 3-5) aan dat de Granman hoofd is van de 'lanti', het bestuur van de gemeenschap en hij is onschendbaar. De kapitein is hoofd van een gemeenschap. Het kapiteinschap is na de Granman de hoogste bestuurlijke- en gezagsfunctie binnen de marronsamenlevingen.

De kapitein is de directe vertegenwoordiger van de Granman binnen een marrongemeenschap. Zijn gezag en bevoegdheden worden aan de Granman ontleend. Pakosie (2005) geeft verder aan dat de kapitein binnen zijn gemeenschap bevoegd is wetten en regelgeving uit te vaardigen. Echter mogen deze niet in strijd zijn met de algemene wetten en regelgeving die vervaardigd zijn door Granman en lanti, het totale bestuur van de ganse gemeenschap. Het kan ook eens voorkomen dat de Granman voor een bepaalde regio een edekabiten benoemd. Deze edekabiten moet dan de werkzaamheden van de andere kabitens in de regio coördineren.

Zoals de auteur dat aangeeft is de basja, assistent van de kabiten tevens opzichter van de leefgemeenschap en belast met de dagelijkse werkzaamheden van de 'lanti', het bestuur. De basja moet erop toezien dat de besluiten van 'lanti' worden nagekomen. De basja kan ook ter beschikking van de Granman worden gesteld aldus Pakosie (2005, p. 3-4)

De Saamaka

Zoals reeds in de inleiding is aangegeven wordt het onderzoek verricht onder de Saamaka. Tijdens de slavernij vluchten de slaven van de plantages. De route die enkele slaven toen volgden was via de Saramacca rivier, waar ze enige tijd bleven en langs de Para rivier en daarna via de kleine Saramacca de oversteek hebben gemaakt naar de Suriname rivier. Deze vluchtroute is gekozen door een aantal Marrons die zich later groepeerden onder de naam Saamaka. Tegenwoordig woont een groot deel van deze Marronstam aan de bovenloop van de Suriname rivier. (<http://www.saamakasoni.com/saamaka.php/29-01-2013>)

Zoals Pakosie (1996) dat aangeeft telt de Saamaka gemeenschap momenteel 69 dorpen en is hiermee de grootste groep onder de Marrons. Met deze stam werd op 19 september 1762 vrede gesloten. Het bestuur van deze groep is over het algemeen hetzelfde georganiseerd als dat van de overige Marrons. De huidige Granman der Saamaka's is Belfon Aboikoni en zetelt te Asidohopo aan de Pikin Rio. Hij is de elfde Granman der Saamaka's en werd in 2005 benoemd.

3.2 Traditioneel bestuur en het decentralisatie programma

In het decentralisatie programma zijn er studies verricht voor de wettelijke erkenning van het traditioneel gezag in de Wet op Regionale Organen. De districts – en ressortsraad zijn reeds in de Wet op Regionale Organen opgenomen en is hun rol in het besluitvormingsproces ook duidelijk vastgelegd. Om de rol van het traditioneel gezag in besluitvorming in het decentralisatieproces te institutionaliseren, is opname in de WRO noodzakelijk. Mevr. Gilliad (interview dd. 4 maart 2013) geeft aan dat dit proces op instructies van de toenmalige minister van RO in 2011 is stopgezet, toen de gezagsdragers mondeling via deze minister hebben aangegeven, dat dit geen prioriteit is, maar het oplossen van het grondenrechtenvraagstuk. Mevr. Kambel (2007, p.6-8) geeft aan dat de erkende rechten van Inheemsen en Tribale volkeren op internationaal niveau inhoudt het uitbannen van discriminatie waarbij deze volkeren recht hebben op speciale maatregelen dit houdt in dat maatregelen genomen moeten worden met betrekking tot territoriale rechten, zelfbestuur en participatie. Volgens de auteur (2007, p. 15) zijn de internationale juridische verplichtingen voor Suriname; wettelijke erkenning van Inheemse en Marron eigendom van gronden, territoria en hulpbronnen dit inclusief afbakening en uitreiking van titel, wettelijke erkenning van Inheemse en Marron bestuursvormen en gewoonterecht, effectieve mechanismen creëren voor participatie van Inheemsen en Marrons in besluitvorming. Al deze maatregelen dienen met volledige participatie en toestemming van Inheemsen en Marrons plaats te vinden aldus mevr. Kambel (2007, p.15). Zij (2007, p.30) is van mening dat binnen het decentralisatie programma een structuur moet worden opgezet voor formele participatie van Inheemsen en Marrons binnen het programma. Er dient ook onderzoek gedaan te worden naar traditionele structuren waarbij moet worden nagegaan wat de sterke kanten zijn en waar eventuele verbetering nodig is. De auteur (2007, p.30) geeft aan dat technische ondersteuning voor de uitvoering van het programma vanuit het buitenland gebruikt kan worden zodat het wiel niet opnieuw uitgevonden hoeft te worden. Alle relevante actoren binnen de overheid zoals de ministeries van RO en Financiën en Justitie en Politie moeten betrokken worden bij dit proces (Mevr. Kambel, 2007, p.30).

Hoofdstuk 4 Onderzoeksresultaten

Door verschillende onderzoekers zoals Hood (1991), Gaebler en Osborne (1992) is onderzoek gedaan naar het functioneren van de overheid en gebleken is dat het openbaar bestuur door haar omgeving wordt beïnvloed. Dit heeft voor ingrijpende veranderingen gezorgd binnen het management van de overheid hierdoor is op te merken dat gesproken kan worden van een nieuwe vorm van management namelijk New Public Management. Deze nieuwe vorm is een niet duidelijk te omschrijven benadering dat gaat om een veelkleurige verzameling van modellen, inzichten en praktijken die als gemeenschappelijk doel hebben organisatie binnen de overheid resultaatgerichter, meer ondernemend en meer kosten bewust te laten opereren. Gaebler en Osborne (1992) hebben regels ontwikkeld om de publieke sector te verbeteren. Één van die regels is het bevorderen van decentralisatie. De jaren 1980 tot en met 2000 hebben zich gekenmerkt door de enorme vloedgolf van decentralisatie in verschillende Europese landen. In deze landen ging men ertoe over om meer verantwoordelijkheden en bevoegdheden toe te kennen aan lagere overheden. De gedachte hierachter was een betere afstemming te hebben op de plaatselijke behoefte. Decentralisatie is één van de hervormingen binnen de publieke sector. Het begrip decentralisatie kent verschillende definities, vormen en effecten. De Surinaamse overheid heeft zich ook toegelegd op hervormingen binnen de publieke sector. Het decentralisatieproces is onderdeel van de hervormingen.

Naast het overheidsbestuur, zijn er in Suriname ook traditionele vormen van bestuur. In Sipaliwini zijn er verschillende Marron – en Inheemse gemeenschappen met hun eigen traditioneel bestuur. In deze studie beperk ik mij tot het traditioneel bestuur van de Saamaka. Traditioneel bestuur is in Suriname niet wettelijk erkend. Wel zijn er afspraken tussen de centrale overheid en de traditionele leiders. Zo is de overheid verantwoordelijk voor de reis, verblijfs – en voedingskosten van de Granmans wanneer zij Paramaribo bezoeken. Andere traditionele leiders krijgen deze vergoeding alleen als zij op uitnodiging van de overheid in Paramaribo zijn (dhr. Merswien, dd. 22 januari 2013). Wanneer de Granman van de Saamaka naar Paramaribo wilt reizen dan wordt vooraf contact opgenomen met het commissariaat die de reis van de Granman voorbereidt (dhr. Merswien, interview dd. 22 januari 2013). Er zijn ook nog andere afspraken met betrekking tot de relatie van de traditionele leiders en de overheid. De afspraken voor overleg tussen traditioneel bestuur en overheid worden geregeld via het commissariaat.

Het decentralisatieproces is in twee delen gesplitst namelijk het DLGP-I en het DLGP-II. In het DLGP-I waren vijf pilot districten opgenomen te weten Commewijne, Marowijne, Nickerie, Para en Wanica. In het DLGP-II zijn de overige vijf districten te weten Brokopondo, Coronie, Paramaribo, Saramacca en Sipaliwini. Deze districten zullen dezelfde procedure als die van de pilot districten doorlopen om level 1 en 2 gecertificeerd te worden. Zoals aangegeven richt dit onderzoek zich op het decentralisatieproces in het district Sipaliwini, dat in 2008 van start ging. Inmiddels is dit district level 1 gecertificeerd hetgeen inhoudt dat installatie van een Districts Financiën en Plannings Unit heeft plaats gehad; er trainingen en technische assistentie van de hierboven genoemde unit bevredigend is uitgevoerd; een districtsimplementatieplan is beschreven. Voorts zit dit district in het proces om level 2 gecertificeerd te worden maar eerst dient voldaan te worden aan capaciteitsopbouw en het *capital investment programma* moet zijn voorbereid. Van de vijf bestuurlijke vertegenwoordigers van het district Sipaliwini zijn vanaf hun installatie in 2012 vier nog in Paramaribo gevestigd. Alleen de DC van Apoera is op zijn standplaats. Hierdoor wordt het besturen van het district evenals de uitvoering van het decentralisatie programma bemoeilijkt. De DC's die hun vestigingen in de dorpen Atjoni, Boven – Saramacca, Snesi kondre en Stoelmanseiland moeten hebben kunnen nog niet naar hun standplaats vanwege een communicatie stoornis met het DLGP. Zo beschikken bepaalde standplaatsen nog niet over water en electriciteit ook de inrichting is nog niet in orde gemaakt. DLGP zou voor de inrichting moeten zorgdragen maar heeft dat tot nu toe nagelaten aldus dhr. Merswien (interview dd. 22 januari 2013). Mevr. Gilliad geeft (interview dd. 25 maart 2013) aan dat DLGP niet de instantie is die de bestuurscentra van water en electriciteit moet voorzien zij zorgen voor de inrichting, dit verloopt momenteel vertraagd omdat er een voorraad tekort is. Atjoni is door het DLGP als model genomen omdat het vastliep aldus mevr. Gilliad (interview dd. 4 april 2013) De districtscommissarissen hebben via de media moeten vernemen dat zij uiterlijk vijftien januari 2013 op hun standplaatsen in het district moesten zijn. Aangezien nutsvoorzieningen en de inrichting op de standplaatsen niet in orde waren hebben ze de streefdatum niet gehaald.

In de periode 2008 tot 2010 zijn voorlichtings- en trainingsactiviteiten gehouden tijdens deze activiteiten werden er negen comités gevormd. Om de burgers te informeren over decentralisatie bestaan verschillende mogelijkheden zoals het BIC en andere mogelijkheden. Nu het commissaraat in Paramaribo gevestigd is, is het duidelijk dat de communicatie naar de burgers toe beperkt is. Niet iedereen is in staat om de lange en kostbare reis te ondernemen naar Paramaribo, om geïnformeerd te worden over de uitvoering van het programma. Uit de literatuur blijkt dat het traditioneel bestuur betrokken moet worden in het decentralisatieproces.

Zonder het traditioneel bestuur bij te betrekken heeft het proces weinig kans van slagen. Dit bestuur heeft een enorme invloed op de dorpsgemeenschap. In praktijk blijkt dat het traditioneel bestuur niet betrokken wordt bij het decentralisatieproces.

Zoals gebleken uit gesprekken met het traditioneel gezag der Saamaka's worden zij op geen enkele wijze betrokken bij het proces. Zo zijn ze niet op de hoogte van de te houden hoorzittingen die één keer per jaar worden gehouden. Ook bij de uitvoering wordt het traditioneel bestuur niet gekend. Als de hoorzittingen te Atjoni worden gehouden weten de gezagsdragers dat niet. Ze worden niet geïnformeerd. Volgens hoofd kapitein Fedrisie (interview dd. 25 januari 2013) zouden zij de hoorzittingen ook niet kunnen bijwonen omdat er niet voor transport wordt gezorgd.

De traditionele gezagsdragers hebben aangegeven de meeste berichten betreffende het decentralisatieproces in hun district via de media of via informele bronnen te hebben vernomen. Het districtsbestuur neemt in het geheel een afwachtende houding aldus dhr. Merswien (interview dd. 21 januari 2013). De effecten van het decentralisatieproces zijn volgens de Saamaka gezagsdragers niet merkbaar in hun dorpen. Ze hebben aangegeven niet eens te weten wat decentralisatie inhoudt. Ze worden op geen enkele wijze erkend door DLGP. De medewerkers van het districtscommissariaat ondersteunen de gezagsdragers in hun betoog. Die geven aan dat het gezag niet wordt geïnformeerd over beslissingen aangaande hun district aldus dhr. Merswien, hoofd kapitein Fedrisie en de Granman Aboikoni (interview dd. 21 januari en 25 januari 2013). De Saamaka gezagsdragers als de medewerkers hebben aangegeven dat het decentralisatieproces weinig kans van slagen heeft als het zo doorgaat. Want het gezag dat de traditionele gezagsdragers hebben op hun gemeenschap is groot en men neemt vaak genoeg aan wat de Granman, kapiteins, basja's en de dorpsoudsten hebben besloten. Echter staan ze ontwikkeling in het district niet in de weg maar willen betrokken worden bij het decentralisatieproces.

Hoewel de traditionele gezagsdragers aangeven niet betrokken te worden bij de uitvoering van het decentralisatieproces, blijkt uit documenten van het DLGP dat een participatieplan voor het district is opgesteld en er is een workshop georganiseerd voor de traditionele gezagsdragers. In het BPP staan zaken opgenomen die moeten zorg dragen voor de participatie van de burgers in het district Sipaliwini. In de periode 2008 tot en met 2010 zijn in dit district voorlichtings – en trainingsactiviteiten uitgevoerd door de Stichting Bureau voor de dienstverlening aan NGO's. Aan deze activiteiten die voornamelijk te Atjoni werden gehouden hebben 61 burgers deelgenomen.

Conclusie

Uit het onderzoek blijkt dat het traditioneel bestuur van de Saamaka nog geen rol speelt bij de uitvoering van het decentralisatieproces. Verschillende acties vanuit het DLGP om de rol van het traditioneel bestuur binnen het programma te bepalen hebben vooralsnog geen resultaten geleverd. Een workshop van mr. dr. Ellen – Rose Kambel over Het traditioneel gezag en het Decentralisatieprogramma in Suriname is een voorbeeld van de pogingen van het DLGP om de rol van dit bestuur te bepalen. Het ontbreken van wettelijke erkenning van het traditioneel bestuur bemoeilijkt hun deelname aan het decentralisatieproces. Het feit dat de DC's in Paramaribo zijn gevestigd draagt erbij dat ze niet optimaal kunnen delen in de belevingswereld van de bewoners in de dorpen om zo het proces succesvol te laten verlopen. Er zijn rapporten en verslagen opgemaakt die de burgerparticipatie moet versterken, toch blijkt in de praktijk dat de burgers, in deze de traditionele gezagsdragers niet op de hoogte zijn van de gang van zaken.

Aanbevelingen

Duidelijk is gebleken dat door het ontbreken van erkenning van het traditioneel gezag het decentralisatieproces weinig kans van slagen heeft. Er zal getracht moeten worden het decentralisatieproces voortgang te laten hebben door eerst het traditioneel gezag te erkennen want hun invloed op de dorpsgemeenschap is groot. De mensen van de Saamaka dorpen zullen eerder aannemen hetgeen hun Granman of dorpshoofd hen voorhoudt. Immers de rol van het traditioneel gezag is een eeuwen oude traditie dat niet makkelijk te omzeilen is. Het DLGP en de andere stakeholders zullen na de erkenning met het traditioneel gezag der Saamaka's aan tafel moeten zitten en de mogelijkheden bekijken om dit proces tot een succes te maken in de dorpen. Dit zal de gemeenschappen helpen een betere levensvisie te creëren en meer zelfstandigheid voor de gemeenschap om hun dorpen tot ontwikkeling te brengen. Versterking van de bestaande structuren is efficiënter dan nieuwe structuren te ontwikkelen. De standplaatsen van de DC's in de dorpen Atjoni, Boven – Saramacca, Snesi kondre en Stoelmanseiland moet in orde worden gemaakt, zodat ze deel kunnen uitmaken van de bewoners en op die manier het proces helpen vergemakkelijken. Goede samenwerking tussen DLGP, het districtsbestuur, de traditionele gezagsdragers en de bewoners zal bijdragen tot een betere uitkomst van het gestelde doel. Er zullen meerdere hoorzittingen gehouden moeten worden waarbij het traditioneel gezag en de dorpsgemeenschap worden betrokken, op deze manier kunnen zij bijdragen aan het decentralisatieproces van hun dorpen. In plaats dat er hoorzittingen worden gehouden waarbij het traditioneel gezag niet van op de hoogte is en de regels vooraf in Paramaribo zijn bepaald en de dorpsgemeenschap wordt opgelegd, dient er samenwerking te komen tussen de actoren betrokken in het decentralisatieproces. Het traditioneel gezag zal als zij eenmaal erkend zijn hun bijdrage vanuit hun rol kunnen leveren aan projecten die het DLGP wil uitvoeren met betrekking tot decentralisatie. De dorpsgemeenschap zal zich meer betrokken voelen bij het proces om te komen tot decentralisatie van het district. Als het decentralisatieproces tot zijn recht komt wordt een duurzame economische, sociale en culturele ontwikkeling van de in stam levende gemeenschappen tot stand gebracht. Ook kunnen er aparte informatie bijeenkomsten gehouden worden met het traditioneel bestuur zij kunnen het op hun beurt vertalen naar de rest van de gemeenschap. Trainingen kunnen aan het traditioneel bestuur verzorgd worden zodat zij ook de functie van de diverse units die er in het district zullen komen kennen en de samenleving adviseren welke units te benaderen bij eventuele problemen.

Literatuur lijst

Literatuur

- Ahmadali B. (2005) *Proefinformatie Document IX*, Paramaribo.
- Baarda D.B. en Goede M.P.M. (2006), *Basisboek Methoden en Technieken*, Wolters-Noordhoff, Groningen| Houten.
- de Baas J.H. (1995), *Bestuurskunde in hoofdlijnen*, Wolters-Noordhoff, Groningen.
- Bardhan P. en Mookherjee D. (2006), *Decentralization and Local governance in developing countries: A comparative Perspective*, MIT Press Ltd
- Bovens M.A.P., 't Hart P., van Twist M.J.W. (2007), *Openbaar Bestuur beleid, organisatie en politiek*, Kluwer Bv.
- Buddingh H. (1995), *Geschiedenis van Suriname, een complete, uiterst leesbare geschiedenis van Suriname, van de oorspronkelijke, Indiaanse bewoners tot de plurale samenleving van nu*, Het Spectrum B. V.
- Clairs T. (2006), *Decentralization and Biodiversity Management: Opportunities to improve UNDP-GEF project*, United Nations Development
- Fleurke F., Hulst R., de Vries P.J. (1997), *Decentraliseren met Beleid*, Sdu Uitgevers.
- Flynn N. (2007), *Public Sector Management*, SAGE Publications.
- Gaebler T. en Osborne D. (1992), *Reinventing government*, Pengium Group, USA.
- Hennekens H., van Geest H., Fernhout R.(1998), *Decentralisatie*, Centraal Boekhuis.
- Kambel E. (2007), *Het traditioneel gezag en het decentralisatieprogramma in Suriname*, Paramaribo
- Linder W. en Lutz G. (2004), *Traditional Structures in Local Governance for Local Development ¹*, Berne, Switzerland.
- de Meij J.M. en van der Vlies I.C. (2000), *Inleiding tot het Staatsrecht en het Bestuursrecht*, Kluwer Bv.
- Mintzberg H. (1992), *Organisatiestructuren*, Prentice Hall Academic service.
- Mitrasing J.C. en Mitrasing F.E.M.(1992), *Compendium van het Surinaams regionaal recht, historische en hedendaagse ontwikkeling, en de Wet Regionale Organen*, J.C. Mitrasing, F.E.M. Mitrasing.
- Oosten W. (2009), *Inleiding bestuurskunde*, Boom Lemma uitgevers.
- Pakosie A.R.M (2005), *De marrons uit Suriname*, Utrecht, SIBOGA
- Pakosie A.R.M (1996), *Maroon Leadership and the Surinamese State(1760-1990)*, Utrecht, SIBOGA

- Ribot J.C. (1998), *Decentralization, Participation, and Accountability in Sahelian Forestry: Legal Instruments of Political-Administrative Control*, UC Berkeley
- van der Sluis C.N. (2007), *In wederzijdse afhankelijkheid*, Wtl, Nijmegen

Rapporten en verslagen

- Burgerparticipatieplan Sipaliwini, 2010
- DLGP- projectbureau, 2003-2007, “De zichtbare resultaten van het decentralisatie programma van de regering van Suriname”
- Grondwet van Suriname, 1987
- Handleiding burgerparticipatie en communicatie voor de Regionale Organen, 2012
- Stichting Planbureau Suriname, “Structuur analyse districten 2003-2008”, 2010
- Staatsblad, 1989 no. 44
- Staatsblad, 2003 no. 33
- Wet Regionale Organen, 1989
- Support for the Sustainable Development of the Interior – collective rights, Support to the traditional authority structure of Indigenous peoples and Maroons in Suriname, 2010

Scripties

- Van Maele, Pieter, 2009, politieke decentralisatie in Suriname: op weg naar subsidiariteit onder impuls van de Inter-American Development Bank?
- Awanima, Olvina, 2010, Voorbereiding trainingsmethodologie

Orale bronnen

- Mw. drs. I. Gilliad, Task manager bevolkingsparticipatie, Ministerie van RO
- Dhr. drs. I. Dobai, Hoofd Dienst Inkomsten en Uitgaven, Ministerie van RO
- Granman Belfon Aboikoni, Granman der Saamaka's
- Hoofdkapitein Fedrisie, Siton Hoekoe
- Dhr. P. Merswien, van Commissariaat Sipaliwini
- Dhr. N. Naana, Districts commissaris van het district Sipaliwini
- Mw. drs. H. Rensch, Districtsadministrateur van het district Sipaliwini

Krantenartikelen

- Gilliamo Orban, *Dc's Sipaliwini niet tijdig op standplaats*, De Ware Tijd, vrijdag 4 januari 2013

Geraadpleegde websites

- http://decentralisatie.org/index.php?option=com_content&view=article&id=74:nieuwe-inzichten&catid=15:nieuws&Itemid=92/13-09-2012
- http://decentralisatie.org/index.php?option=com_content&view=article&id=17&Itemid=41/13-09-2012
- http://decentralisatie.org/index.php?option=com_content&view=article&id=74:nieuwe-inzichten&catid=15:nieuws&Itemid=92/13-09-2012
- <http://www.encyclo.nl/begrip/Decentralisatie/29-01-2013>
- <http://www.saamakasoni.com/saamaka.php/29-01-2013>
- <http://www.arnokorsten.nl/downloads.html/5-2-2013>
- <http://www.cram.nl/ieni/tan.htm/12-03-2013>
- http://www.leiden.pvda.nl/nieuws/nieuws_item/t/de_zinloosheid_van_decentralisatie/14-03-2013

Bijlage 1: Vragenlijsten respondenten

1. Er is nu een decentralisatieprogramma in uitvoering. Bent u bekend hiermee? Zo ja, kunt me vertellen wie u hierover heeft geïnformeerd en hoe dat heeft plaats gehad? Zo nee, wat is volgens u de reden?
2. Wordt het traditioneel bestuur betrokken bij dit proces? Zo ja wat is u rol?
3. Welke activiteiten heeft u al uitgevoerd in het kader van het decentralisatieprogramma?
4. Denkt u dat het traditioneel bestuur een rol moet spelen binnen het decentralisatieprogramma? Zo ja, welke rol? Zo nee, waarom niet?
5. Hoe is de relatie tussen u en het districtsbestuur? Is er overleg tussen jullie? Waarover gaat dit overleg? Hoe vaak is er overleg of wanneer is er overleg?
6. Denkt u dat het districtsbestuur uw belangen behartigt? Zo ja, waarom wel? Zo nee, waarom niet?
7. Worden de verschillende fasen van het certificeringsproces zoals omschreven doorlopen?
8. Welke levels kent het certificeringsproces?
9. Wat houden deze levels in?
10. Op basis van welke criterium wordt per level gecertificeerd?
11. Welke level is het district gecertificeerd?
12. Zijn er moeilijkheden ondervonden bij het laten participeren van de bewoners in het district?
13. Wat zijn de verbeterpunten ten aanzien van het vervolgen van het decentraliseren van dit district?